Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys HE 233/2020 vp. konkurssilain väliaikaisesta muuttamisesta

Konkurssilain (120/2004) 2 luvun 3 §:ää muutettiin väliaikaisesti siten, että konkurssiuhkaisen maksukehotuksen laiminlyöntiin perustuva maksukyvyttömyysolettama poistettiin käytöstä ajaksi 1.5.–31.10.2020. Tämän jälkeen väliaikaisen lain voimassaoloa pidennettiin uudella väliaikaisella lailla 1.11.2020 ja 31.1.2021 väliseksi ajaksi.

Hallitus on antanut esityksen eduskunnalle laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 233/2020 vp).

Hallituksen esityksen mukaan konkurssiuhkaisen maksukehotuksen noudattamatta jättäminen muodostaisi maksukyvyttömyysolettaman vasta, jos velallinen ei ole 30 päivän kuluessa velkojan maksukehotuksesta maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa.

Hallituksen esityksen tavoitteena on konkurssilain 2 luvun 3 §:n muuttamisesta annetun väliaikaisen lain voimassaolon päättymisen jälkeen helpottaa yritysten tilannetta antamalle niille enemmän maksuaikaa konkurssiuhkaisen maksukehotuksen tiedoksiannon jälkeen. Näin annettaisiin yrityksille enemmän aikaa järjestellä talousasioitaan. Voimassa olevalla väliaikaissääntelyllä voidaan hallituksen esityksen mukaan vain viivästyttää konkursseja, ei kokonaan ehkäistä niitä. Jos maksukyvyttömyys on pysyväisluonteista, on todennäköistä, että tammikuun jälkeen ehkä suurehkokin määrä yrityksiä haetaan konkurssiin. Tavoitteena ei ole estää tätä, vaan varmistaa, että muiden yritysten selviytymistä koronaviruspandemiasta edistetään. Konkurssilain väliaikainen muuttaminen on yksi niistä lukuisista toimista, joilla hallitus pyrkii parantamaan yritysten selviytymistä kriisin yli ja siten säilyttämään työpaikkoja.

Hallituksen esityksessä todetaan, että voimassa olevan väliaikaisen lain voimassa olon päättymisen jälkeen konkurssihakemusten määrä tulee kasvamaan voimakkaasti. Esityksen tarkoituksena on pyrkiä loiventamaan hakemusten määrän kasvua antamalla velallisille lisää maksuaikaa.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (*jäljempänä MaRa*) lausuu hallituksen esityksestä seuraavaa:

1. Matkailu- ja ravintola-alan yritysten taloudellinen tilanne

Matkailu- ja ravintola-alan yritykset ovat menettäneet suuren osan liikevaihdostaan koronakriisin ja eduskunnan, valtioneuvoston ja viranomaisten tekemien rajoitustoimenpiteiden vuoksi. Matkustus-, kokoontumis- ja ravintolarajoitukset sekä etätyösuositus ja oppilaitosten siirtyminen etäopetukseen ovat romahduttaneet monien matkailu- ja ravintolayritysten palvelujen kysynnän.

MaRan tuoreen jäsenkyselyn mukaan pääkaupunkiseudun hotellien liikevaihto laskee tänä vuonna noin 70 prosenttia viime vuoteen verrattuna. Lähes 60 prosenttia pääkaupunkiseudun hotellien työntekijöistä on lomautettuna. Lomautuksille ei ole näkyvissä loppua. Lomautukset muuttuvat yhä enenevissä määrin irtisanomisiksi. Muun Suomen majoitusliikkeistä 63 prosenttia arvioi liikevaihtonsa pienenevän yli 40 prosentilla tänä vuonna.

Käytännössä kaikki MaRan edustamat matkailu- ja ravintola-alan toimialat ovat menettäneet suuren osan liikevaihdostaan. Hotellien lisäksi suurimpia kärsijöitä ovat olleet henkilöstö- ja opiskelijaravintolat, yökerhot ja muut ravintolat, huvipuistot, festivaalit sekä kongressi- ja messukeskukset. Talven aikana liikevaihto alenee merkittävästi myös koira-, poro- ja moottorikelkkasafareita järjestävillä yrityksillä.

Matkailu- ja ravintola-alan yritysten ja niiden työntekijöiden ahdinko syvenee talven ja ensi kevään aikana aina siihen asti, kunnes riittävä osa väestöstä kotimaassa ja ulkomailla on rokotettu koronavirusta vastaan. Uudenmaan julistaminen leviämisalueeksi ja sen nojalla tehdyt rajoitustoimet ovat romahduttaneet jäsenyritysten palvelujen kysynnän tällä viikolla.

Yritysten tappiot kasvavat mitä pidemmälle aikaa kuluu. Erityisesti tammi- ja helmikuu tulevat olemaan alan yrityksille taloudellisesti erittäin raskaita. Yhä harvempi yritys pystyy harjoittamaan kannattavaa liiketoimintaa rajoitusten takia. Liiketoiminta normalisoituu huomattavalla viiveellä rajoitusten purkamisen jälkeen aikaisintaan ensi kesänä tai vasta myöhemmin syksyllä. Finnair on arvioinut, että lentoverkoston palautuminen koronaa edeltävään aikaan vie 2 - 3 vuotta. Ennen kuin ulkomaalaiset matkailijat tulevat Suomeen, alan yritykset eivät saavuta normaalitilanteen aikaista taloudellista kantokykyä. Koronakriisin aiheuttamien tappioiden korjaaminen kestää 5-10 vuotta.

2. Velallisen konkurssisuojan jatkaminen

MaRa katsoo, että hallituksen esityksen mukainen konkurssimaksukehotukseen liittyvän maksuajan pidentäminen 8 vuorokaudesta 30 vuorokauteen on matkailu- ja ravintola-alan yritysten kannalta täysin riittämätön ratkaisu. Se on myös velallisten kannalta kohtuuton, koska valtio on aiheuttanut matkailu- ja ravintola-alan yritysten maksuvaikeudet säätämillään rajoitustoimilla.

Matkailu- ja ravintola-alan yritysten ja niiden työntekijöiden ahdinko on erittäin syvä. Koronapandemian takia maksukyvyttömäksi tulleille velallisille on annettava tehokasta suojaa konkurssilainsäädännön väliaikaisella muutoksella myös tammikuun 2021 jälkeen siihen asti, kun koronapandemia on voitettu. Tämä on välttämätöntä konkurssiaallon estämiseksi ja elinkelpoisten yritysten ja työpaikkojen pelastamiseksi. Konkurssiaallosta aiheutuisi merkittäviä ja pitkään kestäviä taloudellisia ja inhimillisiä kärsimyksiä yrittäjille, työntekijöille ja heidän perheilleen. Tästä aiheutuisi merkittäviä kustannuksia myös yhteiskunnalle konkurssiliitännäisten seurausten hoitamisesta.

MaRa korostaa, että valtio on koronapandemian aikana rajoittanut lainsäädännöllään elinkeinon harjoittamista, estänyt vapaan liikkumisen muista EU - maista ja valtiohallinto ja sen viranomaiset ovat antaneet elinkeinotoimintaa haittaavia määräyksiä, suosituksia ja ohjeita. Valtion toimet ovat johtaneet siihen, että merkittävä määrä yrityksiä on joutunut maksuvaikeuksiin. Valtion myöntämät tuet tuovat joillekin yrityksille helpotusta kriisissä, mutta tuet eivät poista ongelmia. Vasta normaaliajan liiketoiminta palauttaa yritystoiminnan ennalleen.

Valtion on tässä tilanteessa välttämätöntä luoda konkurssilainsäädäntöön velallisyrityksiä suojaavat mekanismit, koska se on aiheuttanut rajoitustoimilla suuren osan matkailu- ja ravintolayritysten taloudellista ongelmista. Väärinkäytösten mahdollisuudet ovat vähämerkityksellisiä verrattuna koronakriisin terveille yrityksille aiheuttamaan taloudelliseen katastrofiin.

Hallituksen esityksessä on kuvattu vaihtoehtoisia malleja, joilla voidaan helpottaa koronaviruspandemiasta kärsivien velallisyritysten asemaa. Yhtenä vaihtoehtona on arvioitu mallia, jossa koronaviruspandemiasta johtuvaa maksukyvyttömyyttä pidettäisiin tilapäisenä, jollei velkoja näytä, että yritys oli maksukyvytön jo ennen pandemiaa.

Hallituksen esityksen mukaan tällainen sääntelymalli olisi kuitenkin ongelmallinen. Ensinnäkin maksukyvyttömyyden syyn näyttäminen voi olla käytännössä haastavaa. Vaikka maksuvaikeudet olisivat ilmenneet vasta koronaviruspandemian alkamisen jälkeen, saattaa syy niihin olla jokin muu, esimerkiksi operatiivisen johdon tapa johtaa yritystä. Tällainen malli aiheuttaisi tuomioistuimessa vaikeita näyttöongelmia ja monimutkaistaisi ja pidentäisi asioiden käsittelyä. Lisäksi koronaviruspandemiasta johtuva maksukyvyttömyys voi olla joko tilapäistä tai pysyvää. Vaikeuksien syy ei itsessään tee maksukyvyttömyydestä tilapäistä. Koronaviruspandemia muuttaa yhteiskuntaa, eikä osa ennen sitä menestyneistä yrityksistä palaudu maksukykyisiksi enää senkään jälkeen, kun pandemia on ohi. Lisäksi malliin liittyy se ongelma, että velkojan olisi vaikea näyttää tarkalleen, milloin velallisesta on tullut maksukyvytön. Pandemia on myös pitkittynyt, eikä useiden kuukausien pituisia maksulaiminlyöntejä ole syytä pitää tilapäisinä edes vallitsevassa tilanteessa.

MaRa toteaa, että maaliskuusta 2020 alkanut pandemia on pitkittynyt ja se voi kestää kesään tai syksyyn 2021 asti riippuen rokotteen saamisesta. Koronapandemiasta kärsineet ja maksuvaikeuksiin joutuneet matkailu- ja ravintola-alan yritykset ovat MaRan arvion mukaan suurelta osin maksukyvyttömiä vain tilapäisesti eli koronapandemian ajan ja koronapandemian päätyttyä yritysten tulovirta palautuu asteittain ennalleen niin, että yritykset pystyvät jälleen maksamaan velkojaan. Joukossa on myös yrityksiä, jotka eivät pysty korjaamaan tilannettaan ja ajautuvat pysyvästi maksukyvyttömäksi koronapandemian päätyttyä. Luotettava arvio maksukyvyttömyyden pysyvyydestä voidaan tehdä vasta koronapandemian päätyttyä.

Koronapandemian takia velkojien ja velallisten intressejä tulee tasapainottaa suojaamalla velallisia tehokkaasti likvidaatioon perustuvilta maksukyvyttömyysprosesseilta.

Vaikka konkurssimenettelyn kynnystä nostetaan koronapandemia aikana, yksityisoikeudellisella velkojalla on mahdollisuus hakea saatavalleen ulosottoperuste tuomioistumesta ja periä saataviaan ulosottoteitse. Velkojilla on edelleen mahdollisuus toteuttaa varallisuusarvoisia oikeuksiaan tarvittaessa pakkotäytäntöönpanon kautta. Velkojat voivat myös käyttää mahdollisia vakuuksia riidattomien saataviensa kattamiseen. Julkisoikeudelliset velkojat voivat myös kääntyä suoraan ulosottoviranomaisten puoleen.

MaRa pitää välttämättömänä, että konkurssilain väliaikaista voimassaoloa tulee jatkaa nykyisensisältöisenä vähintään 30.6.2021 asti. Koronapandemian kestäessä velallista ei voida pitää maksukyvyttömänä sillä perusteella, että velallinen ei ole maksanut velkojan konkurssiuhkaisen maksukehotusta määräajassa.

Tällä perusteella MaRa esittää eduskunnan lakivaliokunnalle, että konkurssilain 2 luvun 3 § säädetään olemaan voimassa 30.6.2021 asti seuraavan sisältöisenä:

3 §
Oletus maksukyvyttömyydestä

Velallista on pidettävä maksukyvyttömänä, jos velallinen ilmoittaa olevansa maksukyvytön eikä ilmene erityisiä syitä olla hyväksymättä velallisen ilmoitusta.

Jollei toisin osoiteta, velallista on pidettävä maksukyvyttömänä erityisesti myös, jos:

1) velallinen on lakkauttanut maksunsa; tai

2) ulosotossa on konkurssihakemuksen tekemistä edeltävien kuuden kuukauden aikana ilmennyt, ettei velalliselta kerry varoja saatavan täydeksi suorittamiseksi.

Kunnioittavasti,

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi
toimitusjohtaja